

ALL-YOUTH Kaikki nuoret haluavat määrätä omasta elämästään –tutkimuskonsortion lausunto kansallista lapsistrategiaa 2040 valmistelevalle tutkijatyöryhmälle

ALL-YOUTH-tutkimushanke (2018-2023) tutkii nuorten mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan, nuorten osallisuuden kokemuksiin ja yhteiskunnalliseen luottamukseen vaikuttavia tekijöitä, sekä sitä, miten luottamusta ja osallistumista voidaan vahvistaa. Hankkeen keskiössä on ajatus, että nuorten luottamus yhteiskuntaan ja heidän halukkuutensa osallistua sen rakentamiseen ovat edellytys kestäväen tulevaisuuden, kasvun ja hyvinvoinnin takaamiselle. Hanke tuottaa uusia, tutkittuja ja mahdollisimman monille nuorille mielekkäitä välineitä vaikuttaa työelämään, asuinympäristöön, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, vapaa-aikaan ja tukemaan nuorten osallistumista. Hanketta rahoittaa Strategisen Tutkimuksen Neuvosto (STN) päätöksellä nr 312689.

Taustaa

Vaikka lapsuuden, nuoruuden ja aikuisuuden väliset rajat ovat epämääräisiä ja häilyviä, nuoret ovat niin lapsista kuin aikuisista erillinen yhteiskunnallinen ryhmä, johon kohdistuu omanlaisiaan määrityksiä ja odotuksia, säätelyä ja hallinnointia. Nuoria pidetään usein (yhteiskunnan ja maailman) tulevan kehityksen esijoukkoina. Nuoret myös haluavat vaikuttaa kestäväen tulevaisuuteen, mutta heidän osallistumisen keinojensa on todettu olevan murroksessa (esim. Myllyniemi 2017).

Nuorten aktiivista kansalaisuutta on viime aikoina pyritty edistämään lukuisissa osallisuus- tai osallistamishankkeissa. Tyypillisesti hankkeet ovat projekteja, jotka päättyvät ilman että niiden tuloksia päästään juurruttamaan. Samaan aikaan nuorten osallistuminen tuntuu eriytyvän ja osa nuorista kokee, ettei kukaan ole kiinnostunut heidän mielipiteistään. Monet nuoret eivät tiedä, miten he voivat vaikuttaa tai kokevat, ettei heidän mielipiteillään ole merkitystä. Myös aktiivisesti osallistuvien nuorten voi olla vaikea hahmottaa, mitä heidän osallistumisestaan seuraa.

ALL-YOUTH-hanke näkee, että lähtökohta kestäväen hyvinvoinnin rakentamiselle on, että jokaisen yhteiskunnan jäsenen pitää kokea voivansa vaikuttaa omassa elämässään, lähiympäristössään tai yhteiskunnassa. Tällaiset seikat ovat myös keskeinen hyvinvoinnin lähde (esim. Isola ym. 2017).

Hankkeen tutkimusalueiden keskeiset tutkimushuomioid, toimenpiteet ja hyvät käytännöt

ALL-YOUTH -hanke haluaa nostaa esiin kolme teemaa, jotka tulisi erityisesti huomioida Lapsistrategiaa valmisteltaessa: *1) nuorten luontosuhteeseen panostaminen ja nuorten osallisuus ilmastotyössä, 2) nuorten poliittisen osallistumisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen väylien vahvistaminen, sekä 3) nuorten koulutus- ja työelämäpolkujen tukeminen.*

1) Nuorten luontosuhteeseen panostaminen ja nuorten osallisuus ilmastotyössä

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 korostaa, että haavoittuvimmat yhteiskunnan jäsenet, kuten lapset ja nuoret pitäisi huomioida kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuksessa. Suomessa juuri nuoret ovat olleet aktiivisia Agenda 2030 tavoitteista keskusteltaessa. Nuorison ilmastonmuutosta koskeva huoli (ks. myös Nuorisobarometri 2016) ja arkiset ilmastoteot ovat nousseet vahvana esiin myös ALL-YOUTH hankkeen käynnissä olevissa tutkimuksissa.

Jo YK:n ilmastonmuutoksen puitesopimus (YK 1992) asemoi kasvatuksen ja koulutuksen keskeisiksi välineiksi ilmastonmuutosta koskevassa työskentelyssä. Erityisesti **nuorten voimaannuttamisen tulisi asettua etusijalle** tässä kasvatuksellisessa työssä, koska nuoret tulevaisuuden kansalaisina ja päättäjinä ovat etulinjassa ilmastonmuutosta hillitsevien ratkaisujen toteutuksessa (Narksompong & Limjirakan 2015; Henderson & Tudball 2015; Yunita, Soraya & Maryudi 2018).

Näistä painotuksista huolimatta **empiirisen tutkimuksen mukaan lapset ja nuoret ovat edelleen aliedustettuina ilmastonmuutosta koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja työskentelyssä**. Silloinkin, kun nuorille on tarjottu mahdollisuus osallistumiseen, ovat heidän kokemuksensa oman osallistumisen vaikutuksista ovat usein negatiivisia (emt.). **Nuorten osallistaminen kestävän tulevaisuuden toteuttamiseen edellyttää vuorovaikutteisia lähestymistapoja**, joissa tunteet, arvot, kokemukset ja toiminta ymmärretään sekä kontekstuaalisesti että holistisesti (Betour El Zoghbi 2013).

Suomalaisnuoret tulevat hyvin erilaisista taustoista ja heidän käsityksiensä kestävästä tulevaisuudesta ja hyvinvoinnista ovat moninaisempia kuin tähän saakka. Samoin heidän suhteensa luontoon on moninainen. Esimerkiksi maaseudun nuorille metsät ja järvet tarjoavat niin hyvinvointia kuin tulevaisuuden työpaikkoja. **Ympäristöä koskevassa päätöksenteossa erilaisten hyötyjen, arvojen ja tarpeiden huomioiminen ei ole yksin taloudellinen tai ympäristökysymys vaan myös oikeudenmukaisuuskysymys**. Lapsille ja nuorille lähimetsä on hyvinvoinnin edistäjä, jota ei voi korvata perustamalla uusia kansallispuistoja. Kun metsät ovat kaukana asutuksesta, saarekkeina kansallispuistoissa, se ei ole lähimetsän tavoin avointa tilaa.

Hyvät käytännöt:

Kestävän kehityksen ja ilmastonmuutoksen tematiikka on huomioitu yhä vahvemmin sekä valtakunnallisissa opetussuunnitelmien perusteissa että kunnallisissa opetussuunnitelmissa. Koulutusta koskevien kestävän kehityksen strategioiden mukaan kaikkien koulujen tulee laatia kestävän kehityksen ohjelma raamittamaan oppimisen suunnittelua ja toimintatapojen muuttamista kestäviksi (Edu.fi 2018). Tätä kasvatustyötä osana perus- ja toisen asteen koulutusta tulee jatkaa, mutta sen lisäksi **tarvitaan myös muita areenoita ja toimintatapoja, joiden kautta lapset ja nuoret pääsevät itse määrittämään kestävän tulevaisuuden rakennuspuita ja päättämään vaihtoehtoisista tavoista toteuttaa kestävä elämäntapaa omassa arjessaan**.

Suomella on jo vuosia ollut kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin osallistuva **nuorten**

ilmastodelegaatti. Lisäksi Suomessa toimii **Nuorten Agenda 2030 -ryhmä**, joka toimii kestävän kehityksen toimikunnan yhteydessä.

Lähimetsien reunalla asuvien lasten ja nuorten arvoille ja tarpeille tulisi antaa tilaa metsäpolitiikassa ja metsästrategiaa tehtäessä. **Lähimetsä koulujen lähellä tulee säilyttää myös tärkeänä oppimisympäristönä ja metsien käytöstä oppimisympäristönä onkin jo hyviä kokemuksia.** Esimerkiksi Openmetsä-portaalissa olevia erityisesti oppimiseen ja opetukseen sekä sen tutkimukseen liittyviä sisältöjä voi toteuttaa juuri lähimetsissä. Tuotetut kokonaisuudet voivat toimia mallina sille, miten metsää ja Openmetsä-portaalia voi hyödyntää oppimisympäristönä (aiheesta käynnissä olevasta tutkimuksesta mm. [Openmetsä.fi](http://www.uef.fi/web/savonlinnantiedepaiva/metsa-oppimisymparistona) ja <http://www.uef.fi/web/savonlinnantiedepaiva/metsa-oppimisymparistona>).

Ehdotus toimenpiteeksi:

Määritellään ja integroidaan **kestävän kehityksen tavoitteiden ja ilmastonmuutoksen tematiikka pysyväksi osaksi Lasten Parlamenttien sekä kunnallisten ja maakunnallisten nuorisovaltuustojen tehtäväkenttää.** Parlamentit ja valtuustot päättävät itse, yhteistyössä kunnan tai alueen muiden lasten ja nuorten kanssa, vuosittain toteutettavista kestävän kehityksen hankkeista. Lapsille ja nuorille mahdollistetaan riittävät resurssit omaehtoisen KEKE-kokeilukulttuurin luomiseksi ja edistämiseksi.

2) Nuorten poliittisen osallistumisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen väylien vahvistaminen

Nuoria pyritään ohjaamaan aktiivisiksi kansalaisiksi ja yhteiskunnallisiksi vaikuttajiksi. Tämä tavoite ei kuitenkaan käytännössä ole toteutunut odotella tavalla, ja nuorten vähäinen kiinnostus äänestämistä, politiikkaa tai puolueita kohtaan on herättänyt huolta (esim. Myllyniemi 2017). Samaan aikaan ei useinkaan tunnisteta nuorten muita tapoja vaikuttaa ja olla aktiivisia omassa elämässään ja omissa yhteisöissään, vaan osallistuminen mielletään usein hyvin perinteisenä poliittisena aktiivisuutena, ja tätä vasten nuorten osallistumattomuus nähdään yhteiskunnallisena ongelmana (Rytioja & Kallio 2018). **Nuorten omaehtoinen toiminta ja arkiset päätökset**, esimerkiksi kulutusvalinnat, some-viestintä tai vaikkapa osallistumiset kampanjoihin, jotka liittyvät kysymyksiin elämän eettisyydestä ja reiluudesta **tulee tunnustaa yhteiskunnallisesti tärkeänä, nuorten ja lasten suosimana ja heille soveltuvana muotona osallistua ja vaikuttaa** (emt. , ks. myös Rättilä & Rinne 2017).

Nuoriin kohdistuvia osallistamistoimenpiteitä ja heille tarjottavia osallistumisväyliä tulee arvioida kriittisesti. ALL-YOUTH-hankkeessa käynnissä olevissa tutkimuksissa muun muassa arvioidaan käytössä olevia digitaalisia alustoja, joilla nuoret voivat osallistua lainvalmistelun kuulemisprosessiin (lausuntopalvelu.fi) tai tehdä ehdotuksia, osallistua ja vaikuttaa nuoria koskeviin yhteiskunnallisiin kysymyksiin (nuortenideat.fi). Erityisesti lausuntopalvelu.fi-sivuston kohdalla nuorten käyttäjäkokemukset ovat nostaneet esiin sen, millaisia käytännön esteitä tällä alustalla osallistumiselle asettuu.

Hallituksen esityksissä käytetty suomen kieli on vaikeaselkoista, ja sivusto toimii ainoastaan suomeksi tai ruotsiksi. Sivusto ei myöskään käytettävyydeltään ole esteetön, vaan sivuston hahmottaminen ja käytettävyys erilaisilla apuvälineillä voi olla hankalaa. Lisäksi

sivustolle kirjautuminen edellyttää pankkitunnukset, joita lapsilla ja nuorilla on vain harvoin (Meriläinen, Pietilä & Varsaluoma 2018, ks. myös <https://politiikasta.fi/nuorten-aanet-kuuluviin-lainvalmistelussa-digipalveluiden-avulla/>).

Lainvalmistelun kuulemisprosesseissa lapset ja nuoret ovat aliedustettuna ylipäänsä (Vesa & Kantola 2016), jolloin heihin kohdistuvia vaikutuksia tai säädöstaakkaakaan ei aina riittävästi tunnisteta (ks. yleisesti Rantala & al 2018). Esimerkiksi lukiolain virallisessa lausuntomenettelyssä nuoret olivat aliedustettuina määrällisesti. Lisäksi lukiolain kiusaamissääntelyn osalta on havaittavissa, ettei osallistuneiden nuorten näkemyksiä nostettu näkyville kuulemistiivistelmään, eikä heidän ajatuksensa heijastuneet lopulliseen sääntelyyn (Meriläinen & Heiskanen 2018).

Hyvät käytännöt:

Kouluilla on keskeinen asema nuorten osallistumista mahdollistavana ja osallistumisen edellytyksiä tarjoavana instituutiona. ALL-YOUTH-hankkeen yhteistyökumppaneina olevissa **lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa tehdään vaikutusten arviointeja, joissa nuoret arvioivat yksittäisten lakimuutosten tai poliittisten päätösten vaikutusta omaan elämäänsä** tai laajemmin nuorten osallistumisen mahdollisuuksiin paikallisesti (ks. <https://politiikasta.fi/jokainen-on-oman-elamansa-vaikutusten-arvioitsijoista-paras/>).

Ehdotukset toimenpiteiksi:

Toteutetaan kaikissa Suomen kouluissa vuosittain Nuorten Keski-Suomen Jyväskylän seudulla toteuttaman Vaikuta! -teemapäivän kaltainen **fyysinen ja virtuaalinen oppimisympäristö, jonka kautta nuoret saavat mahdollisuuden itse ideoida, kokeilla ja kokea erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen muotoja**. Teemapäivän kohderyhmänä ovat erityisesti 9. vuosiluokan oppilaat. (<http://www.nuortenkeskisuomi.fi/tag/osallisuus/>).

Valtakunnallisiin opetussuunnitelman perusteisiin (perusopetus, toisen asteen koulutus) tulisi lisätä lainvalmistelua koskevia ja poliittista osallistumista tukevia tiedollisia ja taidollisia sisältöjä. Esimerkiksi äidinkielen opetuksen sisältöihin voitaisiin sisällyttää erilaisten hallinnollisten tekstien, esimerkiksi hallituksen esitysten ja lakitekstien lukemista, sekä lausuntojen analysointia ja kirjoittamista. Yhteiskuntaopin opetussuunnitelmaan tulisi linjata, että opetuksessa perehdytään nuoren osallistumisen mahdollisuuksiin esimerkiksi lausuntopalvelu.fi:n kautta, sekä järjestetään mahdollisuus osallistua ko. alustan kautta tuetusti, osana opintoja.

Nykyisten digitaalisten osallistumissivustojen kehittämisessä huomioidaan **käytettävyyden yhdenvertaisuus**, kiinnittäen erityisesti sivustojen käytettävyyteen nuorille käyttäjille.

Lainvalmisteluun liittyvää kuulemista voitaisiin tehdä osana koulutyötä, jolloin osallistuminen ei kasaudu ja kuulemisen valtakunnallisuus voidaan varmistaa.

3) Nuorten koulutus- ja työelämäpolkujen tukeminen

Nuorten aikuistumista seurataan huolestuneesti suhteessa koulutukseen ja työelämään. Osan nuorista pelätään jäävän työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle, syrjäytyneiksi nuoriksi (nk. NEETit). Toisaalta nuorten oletetaan osaavan toimia rationaalisesti ja itsenäisesti jo hyvin nuoresta lähtien. Viimeaikaisena esimerkkinä liiallisesta uskosta nuorten itseohjautuvuuteen on Ammatillisen koulutuksen uudistus eli nk. Amisreformi, jossa ammatilliseen koulutukseen suunnattuja rahoja leikataan 190 miljoonaa euroa, lähiopetusta karsitaan ja itseopiskelua lisätään. Saman aikaisesti niihin nuoriin, jotka ovat jo syrjäytyneet tai vakavassa syrjäytymisvaarassa kohdistetaan yhä enemmän erilaisia aktivointitoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden kohteena olevat nuoret jäävät helposti pyörimään järjestelmän rattaisiin ilman, että aktivointi johtaisi heidän työllistymiseensä (esim. Aaltonen & Berg 2018).

Painopistettä tulisikin siirtää syrjäytyneisiin nuoriin kohdistuneista 'korjaustoimenpiteistä' niihin yleisiin ohjaus- ja tukijärjestelmiin, jotka silloittavat ja tukevat nuorten elämäkulullisia siirtymiä sekä koulutus- ja työelämäpolkuja (esim. Aaltonen & Kivijärvi 2017). Esimerkiksi nuorten oppilaitoksissa saaman tuen ja ohjauksen merkitys korostuu tilanteessa, jossa opintojen yksilöllistäminen ja itsenäisyyden painottaminen lisääntyvät (Niemi & Jahnuainen 2018). Samalla huomiota tulee kiinnittää myös siihen, miten 'haavoittuvia nuoria' kohdataan heille suunnatuissa palveluissa, miten he tulevat palveluissa kuulluiksi (Peltola & Moisio 2017) ja millaisia ehtoja heidän osallistumiselleen asetetaan (esim. Määttä & Aaltonen 2016; Niemi & Mietola 2017).

Myös työelämän muutos edellyttää uusia rakenteita ja ratkaisuja, joilla voidaan tukea ja silloittaa nuorten työelämäsiirtymiä. Kaikkien nuorten pitäisi olla oikeutettuja tukeen, joka ottaa huomioon heidän työelämätarpeensa ja kykynsä. Tuen tulisi huomioida nuorten väliset erot, jotka voivat liittyä esimerkiksi toimintakykyyn, paikallisuuteen tai nuorten kiinnostuksen kohteisiin. Esimerkiksi aloittavien nuorten yrittäjien innostukseen ja aloitteisiin tulee vastata toimenpiteillä, joiden avulla nuoret pääsevät alkuun omassa yritystoiminnassaan ja saavat ohjausta yrityksensä käynnistämävaiheessa kokeneemilta toimijoilta. Nuorten kyvykkyydet ja yhteistoiminta resurssien monikäytön mahdollistajana loisi mahdollisuuksia siirtymiselle kierto- ja biotalouden aikakauteen (Mustalahti, Pakarinen & Konu, tulossa).

Hyvät käytännöt:

Nuorten palvelukokemuksia koskevan tutkimuksen huomioihin nuorten tarpeiden ja tuen kohtaamattomuudesta ja palveluiden pirstaloitumisesta usealle 'luukulle' (Aaltonen, Berg & Ikkäheimo 2015) on lähdetty vastaamaan **nuorten palveluita kokoavilla, alhaisen kynnyksen moniammatillisilla Ohjaamoilla** (Määttä 2017). Ohjaamojen toiminnan keskiössä ovat nuorten työllistymisen, opintojen ohjautumisen ja elämänhallinnan tuki, ja ne kokoavat nuorten kanssa työskenteleviä julkisen, yksityisen ja järjestösektorin toimijoita yhden katon alle.

Suomen metsäkeskuksen Metsäala ammatiksi -hankkeessa kehittämästä **nuorten Metsä-TET** jaksosta on saatu hyviä kokemuksia Pohjois-Karjalassa. Viikon TET-jaksolla nuori pääsee tutustumaan jokaisena päivänä erilaiseen metsäalan työhön. Lupaavia tuloksia on saatu myös Suomen punaisen ristin toteuttamassa **Turvapaikanhakijoiden ja oleskeluluvan saaneiden osaamisen tunnistamisen ja työelämävalmiuksien tukeminen** -projektissa. Projektissa

maahanmuuttajanuorten työllistymisen apuna ovat osaamismerkkijärjestelmä, mentorointi ja tet-jaksot. ALL-YOUTH-hanke työskentelee tämän tapaisten **mentorointimenetelmien** yhteiskehittämisen parissa.

Ehdotukset toimenpiteiksi:

Sekä koulutusta että sosiaalipalveluita koskevat reformit edellyttävät **nuorille tarjolla olevien tuki- ja ohjauspalveluiden kokonaisarviointia ja tälle perustuvaa palvelurakenteiden päivittämistä**. Tämä koskee sekä yleisiä ohjaus- ja tukipalveluita (esim. oppilaitoksissa tarjottava tuki ja ohjaus) että ns. erityisryhmille kohdennettuja palveluita. Tulee pyrkiä sellaisiin rakenteisiin ja rahoitusmalleihin, jotka tuottavat sekä jatkuvuutta palvelutuotantoon ja palveluiden kehittämiseen (projektimuotoisen rahoitusmallin välttäminen) että tukevat ja silloittavat nuorten koulutus- ja työelämäpolkuja siirtymävaiheiden yli.

Palveluissa on huomioitava nuorten erilaiset lähtökohdat ja elämäntilanteet, jotka vaikuttavat tuen ja ohjauksen tarpeisiin. Sukupolvien välisissä (ammattillisissa) kohtaamisissa olennaista on nuorten arvostava ja kunnioittava kohtaaminen, joka osaltaan vahvistaa heidän osallisuuden tunnettaan ja kokemusta kuulluksi ja hyväksytyksi tulemisesta. Ammattilaisten (opettajat, ohjaajat, nuoriso- ja sosiaalityöntekijät) perus- ja täydennyskoulutukseen tulee sisältää myös sellaisia sisältöjä, jotka käsittelevät eri väestöryhmiin kuuluvien nuorten (esim. maahanmuuttajataustaiset nuoret, sateenkaarinnuoret, vammaiset nuoret) koulutus- ja työllistymismahdollisuuksiin vaikuttavia rakenteellisia ja kulttuurisia esteitä, sekä tukevat kaikkien nuorten sensitiivistä kohtaamista palveluissa.

Nuoria koskevien palveluiden uudistuksia valmisteltaessa tulee myös kiinnittää huomiota **nuorten kuulemiseen valmistelutyössä** sekä **reformien yhdenvertaisuutta koskevien vaikutusten arviointiin** (esimerkiksi sukupuoli- ja vammaisvaikutusten arviointi).

Lisätietoja:

Reetta Mietola: [reetta.mietola\[at\]helsinki.fi](mailto:reetta.mietola[at]helsinki.fi)

Reetta Toivanen: [reetta.toivanen\[at\]helsinki.fi](mailto:reetta.toivanen[at]helsinki.fi)

<http://www.allyouthstn.fi>

<https://twitter.com/AllYouthKaikki>

<https://www.instagram.com/AllYouthSTN>

<https://www.facebook.com/AllYouthSTN>

Kirjallisuus:

Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi (2018) Nuorten aikuisten siirtymät palkkatyöhön ja yrittäjyyteen. Nuorisotutkimus 36(2), 3-18.

Aaltonen, Sanna, Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla (2015) Nuoret luukulla. Kolmenäkökulma syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 160.

Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti (toim.) (2017) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 198.

- Betour El Zoghbi, Mona** (2013) Youth Engagement with Climate change and Well-Being: A Study of Dutch and South African University Students. <http://eprints.glos.ac.uk/2460/1/EL%20ZOGHBI%2C%20Mona%20Betour%2C%20PhD%20thesis.pdf>
- Henderson, Deborah J. & Tudball, Elizabeth J.** (2016) Democratic and participatory citizenship: youth action for sustainability in Australia. *Asian Education and Development Studies* 5:1, 5-19. DOI 10.1108/AEDS-06-2015-0028
- Isola, Anna-Maria; Kaartinen, Heidi; Leemann, Lars; Lääperi, Raija; Schneider, Taina; Valtari, Salla; Keto-Tokoi, Anna** (2017) Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL: Työpäpaperi 2017:033. <http://www.julkari.fi/handle/10024/135356>
- Meriläinen & Heiskanen** (2018) Youth participation in legislative processes – A case study of the General Upper Secondary Education Act in Finland – a bullying narrative. *Julkaisematon konferenssiesitelmä, Nuorisotutkimuspäivät, 5.11.2018 Helsinki.*
- Meriläinen, Pietilä & Varsaluoma** (2018), Digital Technologies and Youth Participation in Urban Change Towards Sustainability: An Analysis of the Usability, Accessibility, and Participation Experiences of the Youth in City Planning: <https://ecpr.eu/Events/PaperDetails.aspx?PaperID=42124&EventID=115>
- Mustalahti, I., Pakarinen, V ja Henna, K.** (tulossa). Yhteistoiminta luonnon monikäytön mahdollistajana: Matkailu osana biotaloutta.
- Myllyniemi, Sami** (toim.) (2017) Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016. Helsinki: Opetus- Ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusseura.
- Määttä, Mirja** (toim.) (2017) Uutta auringon alla? Ohjaamot 2014-2017. Kohtaamo-hanke (ESR), Keski-Suomen ELY-keskus.
- Määttä, Mirja & Aaltonen, Sanna** (2016) Between rights and obligations – Rethinking youth participation at the margins. *International Journal of Sociology and Social Policy*, vol 36, no. 3/4, 157-172.
- Niemi, Anna-Maija & Jahnukainen, Markku** (2018) Tuen tarve, työelämäpainotteisuus ja itsenäisyyden vaatimus ammatillisen koulutuksen kontekstissa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 1/20, 9-21.
- Niemi, Anna-Maija & Mietola, Reetta** (2017) Between hopes and possibilities. (Special) educational paths, agency and subjectivities. *Scandinavian Journal of Disability Research*, Vol. 19, 3, 218-229.
- Narksompong, Joanne & Limjirakan, Sangchan** (2015) Youth participation in climate change for sustainable engagement. *Review of European Community and International Environmental Law* 24:2. DOI: 10.1111/reel.12121
- Peltola, Marja & Moisio, Jenni** (2017) Ääniä ja äänettömyyttä palvelukentillä. Katsaus lasten ja nuorten palvelukokemuksia koskevaan tietoon. *Nuorisotutkimusverkosto, Verkkojulkaisuja* 112.
- Rantala, Ahonen, Alasuutari, Kauppila, Kautto, Kuokkanen, Römpötti, Saarenpää, Tala, Uusikylä** (2018): Sääntelytaakan arviointi ja vähentäminen, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 27/2018
- Rytioja, A. & Kallio, K.P.** (2018) Opittua käsitteistöä vai koettua yhteiskunnallisuutta? *Pohdintoja kansalaisuudesta lasten ja nuorten näkökulmasta. Sosiologia* 55:1, 6–27.
- Rättilä, Tiina & Rinne, Jarmo** (2017) Local Resident Activism and Unofficial Political Representation: New Theoretical Contours, *Representation*, DOI: 10.1080/00344893.2017.1393454
- Vesa & Kantola** (2016) Kuka pääsee mukaan? Miten järjestöjen ääni kuuluu lakien valmistelussa, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 59/2016
- Yunita, Sekar A.W., Soraya, Emma & Maryudi, Ahmad** (2018) “We are just cheerleaders”: Youth’s views on their participation in international forest-related decision-making fora. *Forest Policy and Economics* 88, 52-58. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2017.12.012>